

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอนะ

การทดลองสอนนิสิตทางสังคมโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อสร้างเสริมเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยแก่เด็กก่อนวัยเรียน มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดลองสอนนิสิตทางสังคมโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อสร้างเสริมเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยแก่เด็กก่อนวัยเรียน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยของเด็กก่อนวัยเรียน ที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยและที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย และที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยไม่มีความแตกต่างกัน แต่เจตคติต่อวัฒนธรรมไทยของเด็กก่อนวัยเรียนที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยและที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยมีความแตกต่างกัน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย

1. แผนการสอนเพื่อสอนนิสิตทางสังคม โดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยและใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย ในเรื่องสัมมาคารวะและมารยาทที่พึงงาม ความอดทนอดกลั้น ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ไม่พูดปดและไม่ลักขโมย ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละและแบ่งปัน ความขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบ แผนการสอน

ทั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้ผ่านการตรวจและแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้วิจัยได้นำไปทดลองสอน จำนวน 16 แผน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียนนิลยทางสังคม เรื่องสัมมาคารวะและมารยาทที่ด้งาม ความอดทนอดกลั้น ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ไม่ทุจริตและไม่ลักขโมย ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เลี้ยลละและแบ่งปัน ความขยันหมั่นเพียร และความรับผิดชอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิได้รับการปรับปรุงและทดลองใช้แล้ว ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า

ข้อลอบเรื่อง ความขยันหมั่นเพียร มีระดับความยาก 0.60 ค่าอำนาจจำแนก 0.66

ข้อลอบเรื่อง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีระดับความยาก 0.33 ค่าอำนาจจำแนก 0.53

ข้อลอบเรื่อง มารยาทที่ดีและมีสัมมาคารวะ มีระดับความยาก 0.40 และ 0.76 ค่าอำนาจจำแนก 0.80 และ 0.33

ข้อลอบเรื่อง ความอดทนอดกลั้น มีระดับความยาก 0.83 ค่าอำนาจจำแนก 0.33

ข้อลอบเรื่อง ความมีระเบียบวินัย มีระดับความยาก 0.40 และ 0.83 ค่าอำนาจจำแนก 0.53 และ 0.33

ข้อลอบเรื่อง ความรับผิดชอบ มีระดับความยาก 0.63 ค่าอำนาจจำแนก 0.46

ข้อลอบเรื่อง ความเมตตากรุณา มีระดับความยาก 0.60 ค่าอำนาจจำแนก 0.80

ข้อลอบเรื่อง ความซื่อสัตย์ มีระดับความยาก 0.46 ค่าอำนาจจำแนก 0.53

ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบลอบเท่ากับ 0.87 โดยใช้สูตร คูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson 20)

3. แบบวัดเจตคติต่อวัฒนธรรมไทย ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.68 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ α (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียน พระตำหนักสวนกุหลาบ จำนวน 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนชาย 13 คน นักเรียนหญิง 7 คน และเป็นนักเรียนชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนประถมวิทยารากีแค่ก จำนวน 1 ห้องเรียน เป็นนักเรียนชาย 11 คน นักเรียนหญิง 9 คน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งตัวอย่างประชากร ทั้ง 2 ห้องนี้มีอายุเฉลี่ย 5 ขวบ 5 เดือน กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2527

ผู้วิจัยเป็นผู้ทดลองสอนนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยตนเอง โดยสอนห้องเรียนละ 5 คาบต่อสัปดาห์ (คาบละ 20 นาที) เป็นเวลา 4 สัปดาห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. ก่อนทำการสอน นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสัยทางสังคมและเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05
2. หลังการสอนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสัยทางสังคมของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสัยทางสังคมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีการเรียนรู้โดยมีขัณมิเฉลยคณิตคะแนนล่อบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสัยทางสังคมหลังสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญ .05
4. หลังการสอนเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
5. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยในทางบวกมากขึ้นโดยมีขัณมิเฉลยคณิตคะแนนล่อบจากแบบวัดเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยหลังสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญ .05 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยในทางบวกไม่มากขึ้น โดยมีขัณมิเฉลยคณิตคะแนนล่อบจากแบบวัดเจตคติต่อวัฒนธรรมไทย หลังสอนไม่แตกต่างจากก่อนสอนที่ระดับนัยสำคัญ .05
6. การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยอาจารย์ประจำชั้น กลุ่มควบคุม ได้ปรับปรุงจำนวนพฤติกรรมที่ดีขึ้นมากกว่ากลุ่มทดลอง 1 ข้อ (จาก 24 ข้อ) คิดเป็นร้อยละ 4.16

จากลุ่มมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยและที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย ไม่มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย และยังพบว่ากลุ่มทดลองมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ด้วย แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับลุ่มมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยนั้น ลุ่มมติฐานการวิจัยได้ตั้งไว้ว่า เจตคติต่อวัฒนธรรมไทยของเด็กก่อนวัยเรียนที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยและที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยมีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยปรากฏว่า เจตคติต่อวัฒนธรรมไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับลุ่มมติฐานที่ตั้งไว้

จึงสรุปได้ว่า หลังจากการทดลองแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยและที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย มีความแตกต่างกันจึงไม่เป็นไปตามลุ่มมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยของเด็กก่อนวัยเรียนทั้งที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยและที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย มีความแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามลุ่มมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยของเด็กก่อนวัยเรียน ที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยและที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย มีผลการวิจัยที่น่าสังเกตดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสัยทางสังคมและเจตคติต่อวัฒนธรรมไทย จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสัยทางสังคม และเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยของนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนกลุ่มทดลองซึ่งครูสอนโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยในทางบวกก็สูงขึ้น และสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ครูสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมีขั้วเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าสื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยสามารถ

นำมาใช้เป็นสื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในการสอนนิสสัยทางสังคมและสร้างเสริมเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยแก่เด็กก่อนวัยเรียนในปัจจุบันได้มากและให้ผลดีด้วย อันเป็นการปลูกฝังเจตคติและการปฏิบัติตามแบบไทยมากขึ้น ทั้งนี้พิจารณาจากคะแนนและการทดสอบความแตกต่างของมัชฌิมเลขคณิต ที่ผลเป็นเช่นนี้ เนื่องจากเหตุผลดังนี้คือ

ผู้วิจัยได้ใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย อันประกอบด้วยเพลงกล่อมเด็ก เพลงไทย นิทานพื้นบ้าน นิทานชาดก การละเล่นและของเล่นไทยพื้นบ้าน คำคล้องจองจากมูลบทบรรพกิจ คำพังเพย สุภาษิต ภาพยนตร์ กลอน ภาทศาคำขำดี ภาพพุทธประวัติ ภาพชีวิตไทยในจิตรกรรมฝาผนัง และภาพขนบธรรมเนียมประเพณี หุ่น มาเป็นสื่อกลางในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้การสอนนิสสัยทางสังคมโดยการเชื่อมโยงนามธรรมไปสู่รูปธรรมได้ในกลุ่มทดลอง ทำให้เด็กสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ทันที ดังที่ นฤมล บุณยานน (2524:24) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า สื่อการเรียนจะช่วยให้ผู้สอนจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบ คุณธรรมและทัศนคติอันถูกต้อง จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 มากที่สุด และช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น รวมทั้งมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของริชชี (Richey อ้างถึงใน นฤมล บุณยานน 2524:24) ว่า "ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น ถ้าใช้สื่อการเรียนเข้าสอนเนื่อหาการใช้สื่อการเรียนจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกอภิปรายและมีความคิดเห็น" พร้อมกันนี้ ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป.:36) ยังให้ทัศนะที่สำคัญว่า "สื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ยากลำบาก เพราะทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม"

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีอายุระหว่าง 4-6 ปี เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาในตัว เด็กแต่ละคนจะมีแตกต่างกันตามสภาพของสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527:11) เมื่อผู้วิจัยได้ทดลองสอนนิสสัยทางสังคมโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยกับกลุ่มทดลองและใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยกับกลุ่มควบคุม เพื่อสร้างเสริมเจตคติต่อวัฒนธรรมไทย ก็ทำให้เด็กเรียนทั้งสองกลุ่มอยู่ในสภาพของสิ่งแวดล้อมขณะทำการสอนต่างกัน ก็ย่อมทำให้พัฒนาการทางสติปัญญาต่างกัน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน และจากการสังเกตเด็กทั้ง 2 กลุ่มที่มีปฏิกริยาต่อสื่อการเรียนนั้น นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มจะแสดงออกทางใบหน้า ท่าทางมาก เช่น ยิ้มแย้ม หัวเราะะ ลังคุด เวลาร่วมกิจกรรมหรือได้ออกมาแสดง

หน้าชั้นจะแสดงอาการดีใจ กระตือรือร้น กล้าแสดงออกมาก สนใจสื่อการเรียน นักเรียนกลุ่มทดลองให้ความสนใจต่อสื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้นเดียวกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ขบสนใจสื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย ที่เห็นเด่นชัดคือนักเรียนกลุ่มทดลองชอบเล่นการละเล่นของไทยพื้นบ้านมากและที่สนใจมากทั้งนักเรียนหญิงและชายคือ การละเล่นขี้ม้าก้านกล้วยและยิงปืนก้านกล้วย ถึงกับบอกผู้ปกครองที่มารับตอนเลิกเรียนให้จัดหาซื้อขี้ม้าก้านกล้วยและปืนก้านกล้วยให้เล่นและพร้อมกับบอกผู้ปกครองไปดูของจริงที่ผู้วิจัยจัดแสดงไว้ที่ห้องเรียน ส่วนนิทานชาดกและนิทานพื้นบ้านและหุ่นไทย นักเรียนสนใจมากโดยนั่งเฝ้ายามแล้วจ้องดูอย่างตั้งใจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำเทปโทรทัศน์เกี่ยวกับหุ่นกระบอกไทยของจักรพันธ์ โปษยะภิญญ และป้าฮิ้น ประเล้ารัฐกุล มาให้นักเรียนดู นักเรียนสนใจมากและซักถามเกี่ยวกับเนื้อ เรื่องที่หุ่นกระบอกกำลังแสดงอยู่

นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มจะดีใจมากพร้อมทั้งปรบมือ เมื่อครูบอกว่า "ต่อไปนี่เราจะไปเล่นการละเล่น..." หรือบอกว่า "ต่อไปนี่ครูจะเล่านิทาน" นักเรียนกลุ่มควบคุมชอบการละเล่นวันบววัน สันทรเจ้า ซึ่งเป็นการละเล่นของทีลิปินส์มาก โดยบอกเหตุผลว่า สุนัขมาก ชอบมาก ล้วนเพลงไทยและเพลงกล่อมเด็กนั้น นักเรียนกลุ่มทดลองชอบร้องสำรับของเพลงและเพลงสืออ่เลียบมาก ชอบร้องเพลงที่มีเนื้อร้องสั้น ๆ คำร้องง่าย ๆ ทำนองสนุกสนาน เมื่อได้ยินทำนองเพลงมะเข็งเมยเจิง หม่าเขว ถึงกับลุกขึ้นรำ บางคนก็ปรบมือทันทีที่ได้ยินทำนองเพลง นักเรียนกลุ่มควบคุมก็ชอบร้องเพลงที่สั้น ๆ ง่าย ๆ เช่นกัน นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มชอบและสนใจและตั้งใจฟังนิทานประกอบการแสดงหุ่นหรือมีภาพประกอบมากกว่าการร้องเพลงในชั้นนำเข้าสู่เรียนมาก นักเรียนกลุ่มทดลองชอบพูดคำกลอนที่สั้น ๆ มากกว่าคำกลอนที่ยาว นักเรียนกลุ่มควบคุมชอบคำคล้องจองมากกว่าประโยคที่ร้อยแก้วธรรมดา

ส่วนข้อสังเกตอีกประการเกี่ยวกับการสร้างและการใช้สื่อการสอนนั้น ผู้วิจัยพบว่าหาและใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยได้สะดวกกว่าสื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยมีมากขึ้นในชีวิตปัจจุบัน แต่สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยนั้นก็สามารสร้างและใช้ได้ มิใช่เป็นการยากลำบาก ถ้ายันยวนยวาย สืบเสาะหา และขอความร่วมมือจากผู้ที่มีความรู้และแหล่งเอกสารต่าง ๆ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีส่วนคล้ายกับผลการวิจัยของ นวลละออ สุภาผล (2527:47-49) ซึ่งได้เปรียบเทียบความรู้ และเจตคติต่อมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 60 คน วิทยาลัยครูสุรินทร์ ด้วยการทดลองสอนการถ่ายทอดมรดก

ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กวัยรุ่นในภาคตะวันออกเฉียงใต้ใช้เวลา 19 ชั่วโมง ผลการทดลองปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายหลังจากดำเนินการสอนกลุ่มทดลองมีความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคะแนนเฉลี่ยเจตคติก็เป็นไปในทำนองเดียวกันคือ ภายหลังจากดำเนินการสอน กลุ่มทดลองมีเจตคติทางบวก (Positive) เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลุ่มน อมรวิวัฒน์และคณะ (2527:บทคัดย่อ) ซึ่งได้พัฒนารูปแบบหลักสูตรระยะสั้นเพื่อฝึกทักษะภาษาไทย รวมทั้งปลูกฝังสำนึกในความเป็นคนไทยโดยให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมไทยแก่นักเรียนไทย ณ โรงเรียนวัดไทย ลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีตัวอย่างประชากรเป็นเยาวชนไทยจำนวน 58 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มเล็ก กลุ่มกลาง กลุ่มสูง ผลปรากฏว่า นักเรียนทุกกลุ่มมีเจตคติต่อภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในทางบวกมากขึ้นทุกกลุ่ม นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าภาษาไทยสำคัญจำเป็นต้องเรียนรู้และเห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์และศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สร้างบรรยากาศก่อนการสอน เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และสร้างความสนใจของนักเรียน โดยการจัดป้ายนิเทศ จัดห้องเรียนให้สะอาดเรียบร้อย จัดสถานที่ให้พร้อมในการเรียนอยู่ เล่มอ มีส่วนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยสูงขึ้น ซึ่ง ฮีรวิวัฒน์ นิจเนตร (2528:27) กล่าวว่าไว้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนที่ดี มีผลดีต่อการเรียนรู้ บุคลิกภาพ และลักษณะนิสัยที่ดีของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ทวี ก่องแก้ว และอบรม สนิทบาล(2517:57) ที่ว่า การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้หน้าสนใจเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีวิธีหนึ่ง และการเรียนการสอนจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน และ บันลือ พุกพะวัน (2519:78) ก็มีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่า การสร้างบรรยากาศเป็นการอำนวยความสะดวกขั้นในการเรียนได้ดี

จากการที่ผู้วิจัยจัดห้องเรียนและการสร้างบรรยากาศนอกจากทำให้มีผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว นักเรียนยังเกิดความสนใจในบทเรียนยิ่งขึ้น จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนชอบฟังนิทาน ร้องเพลง และที่ชอบมากก็คือ การละเล่นและของเล่นพื้นเมืองของไทย โดยนักเรียนจะแสดงอาการดีใจ ร่าเริงมากที่สุดที่จะเรียนบทเรียนเกี่ยวกับการละเล่นและของเล่นพื้นเมืองของไทย และนักเรียนชอบสนทนาและซักถามในสิ่งที่สงสัยเสมอ ในขณะที่สอน ผู้วิจัยได้พยายามสร้างคำทราให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และแสดง

ความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยอาศัยหลักการสอนทางพุทธวิธีเข้าช่วย คือชี้ให้ชัด ชวนมาให้ปฏิบัติ ระวังใจให้กลัว และปลุกใจให้ร่าเริง (อ๋าไฟ ลุจริตกุล คณาจารย์ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527:7) เป็นผลทำให้นักเรียนรักและชอบที่จะเรียนวิชานี้เป็นอย่างมาก จากการสอบถามความรู้สึกในการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า อยากจะเรียนต่ออีกนาน ๆ และก่อนที่จะได้เวลาเริ่มเรียน นักเรียนมักจะวิ่งเข้ามาหาแล้วถามว่า "วันนี้ครูจะสอนเรื่องอะไร และเล่นอะไรอีกครับ (คะ)" วันนี้ครูจะเล่านิทานใหม่คะ มีหุ่นหรือเปลา่คะ หู (ผม) ชอบมาก" และนักเรียนกลุ่มควบคุมมักจะเข้ามาถามเช่นเดียวกัน จากการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนย่อมแสดงให้เห็นว่า การสร้างศรัทธาและความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อนักเรียน สามารถสร้างความสนใจให้นักเรียนสนใจและพร้อมที่จะเรียน ซึ่งเป็นไปตามความคิดเห็นของกลุ่ม อมรวิวัฒน์ (2526:193-194) และพริ้ง หันนาคินทร์ (2523:123) ที่ว่า ถ้าหวังผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้แน่นอน ครูควรสร้างศรัทธาก่อนเป็นประการแรก เมื่อนักเรียนศรัทธาเกิดความเชื่ออย่างมีเหตุผลแล้ว ก็ย่อมทำให้เกิดการยอมรับ นำเอาไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งงานวิจัยของวรรณภา ลุติวิจิตร (2527:70) ปรากฏผลว่า การสร้างบรรยากาศก่อนเรียนเพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดสูงขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พยายามสอดแทรกและแก้ไขนิสัยทางสังคมของนักเรียนเสมอ เช่น ฝึกให้นักเรียนยืนหรือเดินเป็นแถวอย่างระเบียบ ฝึกให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือเพื่อน เก็บหมอนที่นอนให้เป็นระเบียบ เล่นกันดี ๆ ไม่รังแกหรือเอาเปรียบเพื่อน เป็นต้น โดยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งในสถานการณ์จริงและสถานการณ์ในห้องเรียนในรูปของการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนมีความสนุกสนานต่อการเรียนมาก ซึ่งจากงานวิจัยของบุบผา เรืองรอง (2526:67) พบว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างลึกซึ้งและสอดคล้องกับทัศนคติของดุซงึ่ แก้วกำเนิด (2523:79) ที่ว่า กิจกรรมชั้นการปฏิบัติทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง ได้พบเห็นด้วยตนเอง ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดได้

จึงสรุปได้ว่า จากการที่ครูเตรียมการสอน สร้างบรรยากาศก่อนเรียน สร้างศรัทธา และแสดงความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อนักเรียน เพื่อสร้างความสนใจ การฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติ

จริง โดยเผชิญกับสถานการณ์จริงและสถานการณ์ในห้องเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยของกลุ่มทดลองดีขึ้น

2. หลังทำการสอนนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนทำการสอน อย่างมีนัยสำคัญ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการสอนที่ใช้ตามแผนการสอนโดยใช้สื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยสอนกลุ่มควบคุม ณ โรงเรียนประถมทวีธาภิเษกนั้น มีกิจกรรมกระบวนการสอน และขั้นตอนของการสอนนิสัยทางสังคม บางอย่างที่คล้ายคลึงกันและสร้างความสนใจให้ได้ก็อยากเรียน เช่น กิจกรรมเล่านิทาน กิจกรรมการละเล่น แสดงบทบาทสมมติ ร้องเพลง ฯลฯ จะแตกต่างกันก็ตรงสื่อที่ต้องการเน้นวัฒนธรรมไทย และไม่เน้นวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ในด้านสถานการณ์ในการเรียน ผู้วิจัยได้สังเกตในขณะดำเนินการทดลองสอน พบว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มสนใจเรียนดีมาก แต่กลุ่มทดลองจะขี้หงุดหงิดและขี้กถามมากกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนให้ความร่วมมือในการเรียน การทำงานกลุ่มและการทดสอบเป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้น สนุกสนาน ไม่แสดงอาการเบื่อหน่าย ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนในลักษณะการทำกิจกรรมกลุ่ม มีเกมการแข่งขัน ซึ่งสร้างความสนใจของเด็กเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยพยายามลดแทรกด้วยคำพูดและกิริยาท่าทางที่เป็นที่เข้าใจ นักเรียนอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้นักเรียนที่เป็นตัวอย่างประจำกรทั้งสองกลุ่มซึ่งอยู่ในวัยไล่เลี่ยกันมีการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังการสอนทั้งสองกลุ่ม

3. จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยอาจารย์ประจำชั้น จำนวน 24 ข้อ อาจารย์ประจำชั้นของกลุ่มควบคุมสังเกตเห็นว่า นักเรียนได้ปรับปรุงพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าเดิม 24 ข้อ ส่วนอาจารย์ประจำชั้นกลุ่มทดลอง สังเกตเห็นว่า นักเรียนได้ปรับปรุงพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าเดิม 23 ข้อ ส่วนอีก 1 ข้อนั้นคือนักเรียนพูดจาไพเราะ ยังปฏิบัติดีเหมือนเดิม ซึ่งอาจารย์ประจำชั้นกลุ่มทดลองบอกว่า การพูดจาของนักเรียนนั้นก็พูดจาดีอยู่แล้ว เล่มอต้นเล่มอปลาย สิ่งสรุปได้ว่า จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยอาจารย์ประจำชั้น นักเรียนกลุ่มควบคุมได้ปรับปรุงพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าเดิมมากกว่ากลุ่มทดลอง 1 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 4.16 ดังนั้นเมื่ออาจารย์ประจำชั้นสังเกตพฤติกรรมโดยส่วนรวม พบว่ากลุ่มควบคุมได้นำสิ่งที่เรียนไปปฏิบัติ และทำให้พฤติกรรมปรับปรุงดีขึ้นกว่าเดิมมีจำนวนมากกว่ากลุ่มทดลอง ทั้งนี้เพราะสื่อที่ไม่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยมีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กกลุ่มควบคุมอยู่แล้ว

4. การที่เด็กก่อนวัยเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย จะเกิดผลดีต่อตนเองและต่อประเทศชาติบ้านเมือง ทั้งในด้านความรู้สึกของเด็ก ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของความขี้นย่ม

ความชอบ สำนึกและพอใจในศิลปวัฒนธรรมไทยมากขึ้น พร้อมกันนี้ยัง ได้ลัดคลั่งกับงานวิจัยของ ลุ่มน อมรวิวัฒน์และคณะ (2527:60) ที่ว่า "นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย แล้วมีความภูมิใจและเห็นคุณค่าของภาษาไทยและด้านศิลปวัฒนธรรม นักเรียนก็สนใจอยากเรียนและเห็นว่ามาเรียนไทยเป็นสิ่งที่ดี" และตรงตามความคิดเห็นของ ไทรแอนดิส (Triandis 1971:3) เกี่ยวกับเรื่องเจตคติที่ว่า "ถ้าบุคคลมีความคิดในทางที่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น เจตคติจะแสดงออกในรูปของความชอบ พื่อใจ" ซึ่งเด็กก่อนวัยเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยแล้วย่อมจะให้ความสนใจและเห็นคุณค่าของสื่อศิลปวัฒนธรรมไทย เด็กจะมีความสนุกสนานและจะนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับเพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่ยังไม่รู้จัก ซึ่งเท่ากับได้ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอันเป็นมรดกของไทยสืบไป ทั้งนี้เพราะเด็กก่อนวัยเรียนเป็นเด็กที่มีความจำเป็นเลิศอยู่แล้ว (พูนสุข บุญยัลลิต 2523:3) ชอบแสดงออก ชอบเลียนแบบ ชอบพูดและชอบเล่นมาก ก็ย่อมจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การละเล่นของไทยพื้นเมือง และย่อมจะสามารถที่จะรับการถ่ายทอดและสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทยของในชั้นสูงต่อไปได้ นอกจากนี้เด็กก่อนวัยเรียนยังเป็นกลุ่มคนที่สำคัญมากที่จะทำหน้าที่อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทยได้ดีในอนาคต อันจะเป็นกำลังของชาติบ้านเมือง พร้อมทั้งมีความสำนึกในการอนุรักษ์ ทำบุญ บำรุง คุ้มครอง รักษาและหวงแหน ศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และความภูมิใจในความเป็นชาติที่มีเอกราชมาช้านาน (จิราพร รวีวิเชียร 2528:50)

5. การใช้สื่อศิลปวัฒนธรรมไทยนั้นมิใช่เป็นการยากลำบาก ถ้าครูสนใจ ผู้วิจัยเห็นว่าทำได้เพราะสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยในบ้านเมืองเรานั้นมีมากมาย แต่ต้องรู้จักศึกษารวบรวมข้อมูล ประเมินค่า เลือกลงและตัดสั้นใจ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้ลัดคลั่งกับจุดประสงค์เนื้อหา ตลอดจนเหมาะสมกับเด็กที่จะล่อนด้วย เช่น ถ้าโรงเรียนอยู่ในวัดหรือใกล้วัด ครูผู้สอนได้ไปสำรวจข้อมูลในวัดพร้อมแล้ว ก็สามารถนำนักเรียนไปทัศนศึกษาของจริงเกี่ยวกับภาพชีวิตไทยในจิตรกรรมฝาผนัง ภาพคชาต ภาพพุทธประวัติ ได้จากในโบสถ์หรือในบริเวณวัด อันนับว่าเป็นสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยที่ควรศึกษาและปลูกฝังให้กับเด็กไทยของเราจักขึ้นชมเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้อง

1.1 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นภาพการ์ตูน มีข้อความบอกพฤติกรรมของการ์ตูนอยู่ข้างล่าง

ภาพการ์ตูนนั้นอาจจะตัดข้อความในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ให้นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทำนั้นออก แล้วจัดทำเป็นคู่มือครูอีก 1 ฉบับคู่กับแบบทดสอบ โดยนำข้อความที่อยู่ข้างล่างภาพการ์ตูนนั้นมาไว้ในคู่มือครู แล้วจัดย่อและข้อความให้ตรงกับภาพการ์ตูนฉบับย่อสอบที่นักเรียนทำ เพื่อเวลาครูอ่านข้อความให้นักเรียนฟังขณะทำการทดสอบจะได้ข้อความตรงกับภาพ เวลานั้นนักเรียนเลือกภาพการ์ตูนที่ถูกต้องในแบบทดสอบอาจให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับบนภาพที่นักเรียนเลือกก็ได้ สำหรับนักเรียนที่เรียนชั้นสูงกว่าชั้นอนุบาลปีที่ 2 อาจใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีทั้งภาพการ์ตูนและข้อความได้ ส่วนนักเรียนที่เรียนสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อาจใช้แบบทดสอบที่มีเฉพาะข้อความที่ภาษาง่าย ๆ มีความชัดเจนก็ได้ โดยไม่มีภาพการ์ตูน เพื่อไม่เป็นการสิ้นเปลืองเกินไปและเพิ่มจำนวนข้อสอบขึ้นอีกให้เหมาะสม

1.2 ก่อนทำการทดลองสอนนิสัยทางสังคม ครูผู้สอนควรมีระยะเวลาพอสมควร ทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางให้เห็นชัดว่า ก่อนทำการสอนและหลังทำการสอน นักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้นมากน้อยเพียงใด

1.3 การสอนนิสัยทางสังคมมิใช่เป็นการสอนเฉพาะในห้องเรียนหรือเป็นหน้าที่ครูประจำชั้นเท่านั้น ครูผู้สอนและครูที่เกี่ยวข้องควรมีการทำความเข้าใจตกลงแนวทางปฏิบัติให้ตรงกัน เพื่อนักเรียนจะได้ปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องสม่ำเสมอ มิฉะนั้นนักเรียนจะปฏิบัติไม่ได้เฉพาะบางเวลา และเฉพาะกับครูบางคนเท่านั้น เช่น นักเรียนจะส่งเสียงดังเอะอะ เมื่อครูไม่เข้มงวดระเบียบวินัยหรือเด็กจะไม่เก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่น

1.4 การสอนทุกครั้งควรมีอุปกรณ์ ซึ่งอาจเป็นภาพ ของจริง หุ่น ฯลฯ ที่เกี่ยวกับเนื้อหา เนื่องจากนิสัยทางสังคมเป็นเรื่องของงามความดีที่เกี่ยวกับความพฤติกรรมที่ดีของคน เป็นเรื่องนามธรรมเสียส่วนมากจึงต้องใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนที่ตรงเนื้อหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกันมากที่สุดประกอบการสอนทุกครั้ง ซึ่งจากผลงานวิจัยของวรรณาสู่ตีวีจิตร (2527:73) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอุปกรณ์ในการสอนว่า การใช้อุปกรณ์ในการสอนเป็นวิธีหนึ่งทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น และมีความเข้าใจยิ่งขึ้น ครูผู้สอนสามารถนำวัสดุต่าง ๆ มาดัดแปลง เพื่อจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก อุปกรณ์ที่ดีไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง แต่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนสามารถนำวัสดุต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายมาดัดแปลงใช้ให้เข้ากับกิจกรรมการสอนและมีความเหมาะสมตรงกับเนื้อหาได้มากน้อยเพียงใด

1.5 แผนการล่อนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หากจะนำไปใช้อาจปรับปรุงสื่อการล่อนได้ตามความเหมาะสม ไม่จำเป็นต้องใช้สื่อการล่อนตามที่กำหนดทุกอย่าง กิจกรรมหรือเกม การละเล่น นิทาน เพลง ทุกอย่างก็สามารถนำไปประยุกต์ให้เหมาะกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของเรื่องที่ล่อน เกมการละเล่นทุกอย่างควรจะให้รางวัลเล็กน้อยโดยอาจให้เป็นคำชมเชย หรือของเล็กน้อยเป็นการเสริมแรง

1.6 การวิจัยโดยวิธีทดลองล่อนนิสัยทางสังคมโดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยนั้น ผู้วิจัยควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยดีพอ เพื่อการวิจัยจะได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.7 การสร้างเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยนั้น ควรจะมีการล่อนที่ใช้สื่อที่เป็นศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างต่อเนื่องกันตลอดปีการศึกษาหรือต่อเนื่องได้ทุกชั้นยิ่งดี เพราะจะทำให้เด็กเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและมีเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยถาวรยิ่งขึ้น และเป็นการรักษาอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งปลูกฝังเจตคติต่อวัฒนธรรมไทยตั้งแต่เด็กเล็ก

1.8 ครูผู้ล่อนและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาในระดับอนุบาลหรือเด็กก่อนวัยเรียน ควรหันมาสนใจปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย โดยการนำเอาสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยอันประกอบไปด้วย นิทานชาดก นิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็กและเพลงไทย การละเล่น และของเล่นไทยพื้นบ้าน คำคล้องจองจากมูลบทบรรพกิจ คำพังเพย สุภาษิต กาพย์ กลอน ภาพทศชาติ ภาพพุทธประวัติ ภาพชีวิตไทยในจิตรกรรมฝาผนัง และภาพยนตร์นิมิตประเพณีไทย ที่ให้อัศจรรย์ใจควรแก่การจดจำและปฏิบัติตาม นำมาเป็นสื่อสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน ในแนวการจัดประสบการณ์ทุกมวลประสบการณ์ อันเป็นการสร้างเสริมและปลูกฝังเจตคติและการปฏิบัติตามแบบไทยให้มากขึ้น ซึ่งเป็นการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมไทยที่ดี

1.9 วิธีหาแหล่งอุปกรณ์ วิธีสร้าง วิธีใช้ สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย นั้น ครูผู้ล่อนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรเป็นผู้เฝ้าหาความรู้ ในด้านสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยให้มาก โดยศึกษาจากแหล่งหนังสือเอกสารต่าง ๆ ตามห้องสมุดต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมการค้าสินค้า คณะกรรมการโครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรืองานนิทรรศการที่เกี่ยวข้องของไทย เป็นต้น แล้วละล่อมสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยให้มากที่สุด ทั้งนิทานชาดก นิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก เพลงไทย คำคล้องจองจากมูลบทบรรพกิจ สุภาษิต กาพย์ กลอน การละเล่น และของเล่นไทยพื้นบ้าน ภาพทศชาติ ภาพพุทธประวัติ ภาพชีวิตไทยในจิตรกรรมฝาผนัง ภาพยนตร์นิมิต ประเพณีไทย และหุ่น

เป็นต้น นอกจากนี้ควรจะละล่่มจากวัสดุเหลือใช้ซึ่งมักจะมีสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยอยู่มาก เช่น ปฏิทินประจำปีต่าง ๆ ซึ่งจะมีพิมพ์เป็นภาพอย่างดีเกี่ยวกับสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยไว้มากมาย หรือพยายามเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยเล่มมอ แล้วพยายามฝึกปฏิบัติจริงให้ได้ เช่น การสร้างหุ่น วิธีใช้หุ่น การเล่านิทาน การร้องเพลง การละเล่นของไทยพื้นบ้าน ฯลฯ เป็นต้น วิธีใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยนั้น ครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องทำการรวบรวม ความรู้และหลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยแล้วทำการประเมินค่า เลือกและตัดล่ิมใจเกี่ยวกับสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยที่จะนำไปปฏิบัติการณ์ ล่ิมต้องให้เหมาะล่ิมกับวัยของเด็ก เช่น เพลงไทยก็ต้องเป็นเพลงที่มีทำนองไทย ล่ิมกล่ิมนานและเนื้อเพลงล่ิม และต้องมีความล่ิมดคล่องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ อีกด้วย

1.10 ควรได้นำสื่อศิลปวัฒนธรรมไทยไปใช้ในการล่ิมวิชาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นเรียนอื่น ๆ ด้วย

2. ข้อล่ิมแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรจะได้มีการทำวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้กับนักเรียนชั้นอื่น ๆ และใช้เวลาดทดลองล่ิมอย่างต่อเนืองตลอด 1 ภาคการศึกษา เพื่อศึกษาว่าสื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทย จะใช้กับระดับชั้นอื่น ๆ ได้ล่ิมดีมากน้อยเพียงใด

2.2 การทดลองล่ิมนิล่ิมทางล่ิมคม โดยใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยในครั้งนี ผู้วิจัยเปรียบเทียบผลล่ิมฤทธิ์ทางเรียนนิล่ิมทางล่ิมคม ล่ิมมีข้อล่ิมแนะให้ทำการทดลองเพื่อวัดผลล่ิมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาอื่น ๆ แต่ยังคงใช้สื่อที่เน้นศิลปวัฒนธรรมไทยอยู่ เช่น เปรียบเทียบผลล่ิมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาล่ิมกะ (ภาษาไทย) ฯลฯ

2.3 ในการวิจัยครั้งนี ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปี 2 ในกรุงเทพมหานคร เพียงระดับชั้นเดียวเท่านั้น ควรจะได้มีการทดลองวิจัยกับนักเรียนในระดับที่ล่ิมกว่าระดับอนุบาล และล่ิมภาพอื่น ๆ ด้วย เพื่อจะได้นำผลไปใช้ได้กว้างขวางและยืนยันผลได้แน่นอนยิ่งขึ้น